

Letošnje leto je Slovencom do zdaj tretjo knjižno letopoto prineslo. Perve dve krasotici ste bolj umetnega značaja: Davorin Jenko-ve „Pesmi“ z napevi *) in Kozlerjev „Zemljovid slovenski“; tretja pa se je na duhovskem polji prikazala, ki vsako leto Slovence s prijetno cvetlico razveseljuje, s cvetlico „Drobtinic“. Kar so omenjene „Pesmi“ za zdrave ušesa, kar je „Zemljovid“ za bistre oči, so „Drobtinice“ za blago serce: obilen venec izverstnih „Besed“, jasno „Ogledalo“ pobožnih in junaških oseb, prijetna „Šola modrosti“ in bisern trak „Pripodob“. — Kakor nam že „Predgovor“ pravi, je „visoka, znana in mila roka“ v vseh predelih pomagala, pa tudi druge, ne samo umne, ampak tudi za znanost in domačo besedo unete peresa so dodale medú lepih misel in besed. Vredništvo pa je oskerbel že predolgo časa tihi Cafov, ktereга učenost tū pa tam iz te knjige marsikak žar poganja. Ker vse predele te knjige preiskavati in pokazati, koliko je v njih lepega in koristnega v mislih, naukih, pravilih, spada v okrožje „Danice“ ali „Slov. Prijatla“, bi bilo naše delo le bolj ozreti se na besedo in oblike. Tū in tam bi želeli doslednosti posebno v pisanji skercenega — ěja in — šcja, v oblikah sklonov lokativa u in i (*grehi*, *časi* itd. namesto *grehu* itd.), opomniti bi imeli kaj o predlogih iz-iz- s. o nekterih posebnih besedah, na pr. učenik, rekati itd.; al te malenkosti, po kterih le hrepenimo zavolj sloge z našimi brati slovanskimi, bo visokoučeni gosp. vrednik sam zapazil brez naših obširnejih opazk.

Janković.

Darek pridni mladosti, podelil Andrej Praprotnik, učenik v Ljubljani. Z nekterimi podobami. Pervi zvezek. V Ljubljani natisnil in založil J. R. Milic 1861. Veljajo 40 kr. v ličnem vezku.

Gosp. Andrej Praprotnik, učitelj pri mestni Št. Jakobski šoli in vrednik vse hvale vrednega šolskega časnika „Šolsk. Tovarša“ je tako dobro znan, da, ako kupiš kakošno po njem izdano in za slovensko mladino namenjeno knjigo, moraš gotov biti, da nikdar nikoli ne boš kupil mačka v žaklji. Ne le tvarina, temuč tudi beseda njegova je vselej taka, da je na vsako stran pripravna za to, za česar je namenjena. Kdor si hoče misliti učitelja kot pravega očeta med slovensko mladino, misli naj si Andreja Praprotnika, in imel bo pravi zapopadek. Dober oče pa najbolj vé, kaj se najbolj prilega otrokom. To nam spričuje tudi njegov „Darek“, ki na 136 straneh v šestnajsterki obsega 21 krajših in daljših povestic, 27 pesmic in še mnogo drugih takih stvaric od konca do kraja sposobnih za našo mladino. Ako želite vi učitelji, slovenski starši ali sicer prijatli mladine z dobro vestjo otrokom novo berilce podati, kupite jim to knjižico in vstregli jim bote gotovo za poduk in kratek čas; sv. Miklavž jim ne more nič čednejšega in bolj pripravnega v dar prinesiti. Zato, gosp. Andrej! le naprej s spisovanjem 2. zvezka, da bo „Darek“ za „Darkom“ sledil in tudi naša mladina imela svojo bibliotekico!

Dopisi.

Maribor 23. sept. — Z veseljem javimo vsem prijateljem slovenske stvari, da smo 19. t. m. pravila tukajšne čitavnice od visoke vlade poterjene dobili. Z Bogom.

Na Poljanah pri Kupu 25. sept. L. Podgoriški. — Naš novi župan, ljudoljubni gosp. Anton Barta se verlo obnaša. Županovanje ga stane sicer dokaj posla in truda, al vse to ga ne straši. Odpravil je že mnogo starih neugodnosti, to se vé, da ne na prvi mah al vendar. Ostro prepovedano je v njegovi županii tobak piti po vaseh in ostro zaukazano, da se ima varno ravnati z lučjo povsod, kjer se lahko kaj zaterne. Ne živa duša ne sme več s ter-

skami in golimi svečami, temoč z lučirnami hoditi okoli hlevov, senic in sploh po vseh drugih nevarnih krajih. Kdor se zoper to pregreši, zapade kazni, naj je ta ali ta. To je danes ta dan sicer že povsod prepovedano, in tudi tū je bilo, pa kaj! bila je prepoved le samo razglašena, drugega pa nič; al to ni dosti; treba je, da se tudi spo-
nuje. Kdor nima varnega predpečka ali oboka nad pečjo v veži, si ga mora napraviti in starega podreti. Nadalje. Ljudem, koji dan sovražijo in le bolj noč ljubijo, to je, ponočnjakom, terdo na nogo stopa; zategadel je pa tudi vse vriskanje, razgrajanje in vès tepež, kojega je bilo prej, zlasti ob nedeljah zvečer, zadosti, čisto zaostal, tako, da zdaj brez izjeme po vaseh, kjer se je popred mnogo rajalo, že ob desetih zvečer mrtva tihota vlada. Ravno tako ne terpi kratko malo ne tistega, v vsakoverstnem oziru toliko škodljivega bezposličenja. Vsakdo, bodisi Peter ali Pavel, se postavno kaznuje, ako se pregreši zoper oklicane postave. Pa še nekaj se je tū ustanovilo, kar se po Dolenskem doslej ne nahaja še povsod. Pisalo se je namreč že mnogo in načivkalo dokaj o potrebi poljakov; *) dokazovalo se je že dokajkrat temeljito, kako potrebni so, pa se oziroma tega vendar-le ni storilo povsod, kar bi bilo jako potreba; saj se vendar po mnogih krajih pogostoma čuje tožiti čez poljsko tatinstvo! Tega ne terdim na vrat na nos. Tukajšna srenja si jih je to leto tudi najela. Ko je gospod župan vpervič v misel vzel poljake, so se gospodarji nekako muzali in spogledovali, berž pa, ko se jim je do dobrega dokazalo, koliko koristijo, so enoglasno vsi privolili v to, in zdaj so prav zadovoljni z njimi in županu jako hvaležni za to, prepričani, da škoda, ki jo poljski tatje učinijo, preseže plačo, koju je treba poljakom odrajtovati. Vjeli so nek samo na spašnikih že čez dvajset zanikernežev z živino vred. Pa tudi na polju so jih zasačili že precej. Nadjati se je, da se kmali ne bo več nikomur zljubilo na tuje gmajne ali spašnike z živino vhaajati, ali pa po drugem polji krasti, kar se je do tega leta tako obilokrat zgodilo. Ali niso take naprave in točno njihovo spolnovanje hvale vredne in posnemovavne? Odkimaj, kdor si upaš! — Gospod župan so mi zadnjič rekli, da bojo z naprej prav gotovo in berž kot ne že mesca oktobra svoji srenji omislili „Novice“. Kje nek nahaja kmet toliko in več poduka za kmetijstvo in za razne, vsakojake domače reči, kot ravno v „Novicah?“ Pa tudi, kar se drugih reči in novic tiče, so mu koristne, pa tudi potrebne, posebno sedanji čas. Zato bojo gosp. župan tudi s tem pravo zadeli, da hočejo po „Novicah“ skerbeti za poduk svojih srenjčanov.

Iz Vinice na Dolenskem 20. kimovca. Naj vam ljube drage „Novice“ tudi jaz od tukajšne letine kaj povem. Slaba je, da davno tega ni bilo, ker nepozabljiva letošnja suša je, kakor povsod, tudi tukaj gospodarila. Sliv, hrušk, jabelk in češenj nismo prav nič imeli. Tudi koruza, ajda in krompir le slabo kažejo; žito celó tū in tam s koso strižejo. Hude zime in glada se bojimo, da se Bogu usmili! Pšenica je še hajde dobro rodila. Vina bo malo, pa s tem, kar ga bo, se bomo slobodno ponosili, ker stari ljudje, kterim se na nosu pozná, da vince izverstno poznajo, pravijo, da, ako Bog še ugodno vreme dá, bo morebiti kakor „firedrajgar“. — Še nekaj. Hajduki okoli Szeverina na Horvaškem jako lazijo in skerbni Poljanci so že na svojem gričku ponočno stražo v zvoniku postavili, ki ti vsako uro na srednjoveliki zvon bje, v znamenje, da ne spijo. Ni davno, kar je 12 tacih neslug od Szeverina naprej v nekem gojzdu vozarje napadlo, jim peneze vzelo, jih bílo, da so reveži komaj peté odnesli, in se potem pobiti siromaki v neki kerčmi malo od-dihali. Ako v Vinico ali v Poljane pridejo, ne bojo gotovo družega kot kervave buče odnesli. Pa vendar, Bog nas čuvaj tej bitve!

L. Tomšič.

*) Ljudje zeló po njih prašajo; zakaj jih ni v knjigarnicah dobiti? Pis.

*) Poljak — tako Beli Kranjci pravijo poljskim čuvajem.

Pis.

Iz Gorenskega 28. sept. † — Ker drage „Novice“ se s posebnim veseljem ozerate na domače šole, naj Vam povem, da na svojem potovanju sem zadel konec pretečenega mesca na konecletno šolsko izpraševanje v Preddvoru, h kateremu se je mnogo gospodov sošlo; kmali bi jih bilo več kot učencov in učenk. Veselo je bilo slišati, kako dobro so otroci, le v milem maternem jeziku podučevani, odgovarjali na vprašanja. Znabiti da je komú tern v peti, da se v pohlevni ljudski šoli pod Záplato ne šopiri nemški jezik, ker g. učitelj in g. katehet vesta dragi šolski čas za kaj boljšega, mladini djansko-koristnega obrniti kakor na prazen lov nekterih nemških besed, ktere fant pri oranji kmalo izpoti in jih deklè pri terlici berž pozabi; al korist šole mora biti prvo in edino načelo, ne pa koketiranje z jalovo neumnostjo; zakaj resnične so besede, ki so jih izustili svetli knezoškof lavantinski v letošnjih „Drobtinica“, da „iz takih nemškutarskih šol prirastejo mladi bahači pa stari berači, perteni kmetiški gospodje, pa slabi orači in gospodarji za jokati.“ Pri tej priložnosti sta mi učitelja mladine dopovedovala, kako slabo se za preddvorsko šolo skerbí. Pol leta se je prosilo za šolsko desko. Stola in mize še zdaj ni v šoli. Tudi dotičnim gospodom, žalibog! nič mar ni, ali otroci obiskujejo šolo ali ne, dasiravno so se vsak mesec zanikerneži jim oglaševali. In kdo bi verjel, celo leto je že okoli, kar je učitelj tukaj in še zdaj ni nič od pičlo mu odmerjene plače dobil! Zrak in voda sta, tukaj res čista in dobra, toda — od nju samih človek ne živi.

Iz Senožeške fare 23. kimovca. — Z — Marsikaj bi Vam imel potožiti, kar nam serce teži, pa kaj! saj tako veste naše rane, ranocelnika pa — ni. Zato raji molčím in ne ponavljam kar ste že stokrat gluhim ušesom pridigovale. Čujte raje nekoliko o naši letošnji letini. Ozimino kakor tudi jaro žito je zlo prisahlo, ravno ko je jelo zerno polniti, ga je bila suša zaterla tako, da smo vzrok tega tretjino žita manj pridelali. Sená smo tudi manj memo lani spravili. Feržol je drobnega zerna, vendar hvala Bogu! naš najobilniši letošnji pridelek. Krompir je ob najboljem času, namreč ob sv. Lovrencu, suša pritisnila, da ga je zlo malo, še ne polovica od lani; tudi zelje, eden najboljših pridelkov našega kmeta, sta letos merčes in suša jako skercila, tako da si tudi po vlagi ne more dosti pomagati. Ajda dobro kaže, repa se debeli; ta dva pridelka nam bosta čez zimo pomagala, ako nam Bog navadno burjo in prezgodnje mrazove odverne.

Iz Vipave 27. septembra. T. H. — Ne zamerite, da vzamem pero v roke in Vam radostno povem, da jeremijada v zadnjih „Novicah“ ipavskega korespondenta je nekoliko prenapeta, ker, čeravno je bila slana (kar so „Novice“ povedale) in suša, pa 12. t. m. toča, bode letos najmanj „še enkrat toliko“ kakor lansko leto vina, ktero se je, kar je kerčmarjem in voznikom dobro znano, boljšim letom prištevalo. Vino bo letos prav dobro, česar se vsak lahko prepriča, in, kakor sploh slišim, cena ne bo prenapeta.

Iz Ljubljane. *** Naj Vam naznanim nov djansk dokaz za potrebo slovenskega jezika v uradnih. Kar bom povedal, je od konca do kraja resnica, ker sem bil sam pričujoč. — Neka kantonska gosposka je te dni komisijo napovedala zastran mnogoterih srenjskih potreb; bili so tudi župani dotičnih sosesk pismeno povabljeni. Ko smo prišli v prvi kraj komisije, župana ni bilo — vsi smo se prašali: dète vendar, kako je to, da ga ni? Pretekla je dobra ura, in ko smo se že proč podajali, prikobacá župan vès spehan kakor da bi mu bil kdo za petami kuril. Kantonski gospod ga pobara: „Kako je to, da Vas tako dolgo

ni?“ Župan vès zasopen odgovori: „Jaz sem Vas v kancelii iskal. Tam so mi rekli, da ste šli v ta kraj na komisijo, naj le hitro za Vam grem.“ Kantonski gospod: „Poštalec, saj sem Vam dal spisan dekret.“ Župan: „Čmu mi je ta dekret, ki je bil po nemško pisan; saj veste, da nemško ne znam; slovensko dobro berem, pa tudi moje dve hčerki prav dobro znate; zakaj nam v našem jeziku ne dopisujete?“ Gospod: „Saj Vam je služabnik dekret prinesel; naj bi Vam bil pa povedal.“ Župan: „Ravno ta služabnik mi je rekel, da naj se danes v kancelijo oglašim.“ Služabnik, ki je bil tudi pričujoč, pravi, da on ne razume nemških spisov, in da ni vedil, da bo komisija tukaj; on sam pa ni mogel dekreta dati nikomur drugemu prebrati, ker je bil zapečaten, in je mislil, da mora župan v kancelijo priti. Ravno v tej zadevi se oglasi še drug župan od bližnje soseske, kateri je bil tudi pričujoč in pravi: „Tudi meni je prinesel ta služabnik dekret in je rekel, da moram danes v kancelijo priti; al jez, ker le slovensko znam, berž nesem ta dekret enemu prebrat, in ta mi je dopovedal, da bo tukaj komisija, in tako sem še jez sam služabnika svojih krivih misel rešil, da mi je za ušesi se praskaje djal: „Hencej, jez sem pa županu J. rekel, naj gré v kancelijo; revež bo zdaj zastonj gori cokoljal; jez mu več ne morem odpovedati.“ Pričujoči služabnik je vse to poterdil, — kantonski gospod je pa z glavo majal in je djal: „Ti presneta reč ti!“ — To je zgolj prigodba — komentar prepuščam drugim.

Iz Ljubljane. V pondeljek, torek in sredo so bile, kakor je unidan oznanjeno bilo, očitne preskušnje učencov živinozdravniške šole; iz nekterih naukov te šole pa so bili tudi učenci kmetijske učilnice izpraševani, tako, da se je v vsem skupaj 15 učencov preskušnjam podverglo. Razun družih domoljubnih gospodov so svetli gg. knezoškof Vidmar, g. dr. Šrot, začasni prvi ces. deželni zdravnik, in pa gosp. Mih. Ambrož, mestni župan, počastili preskušnje s svojo pričujočnostjo in vsi so svojo posebno zadovoljnost razodeli s šolo, ktere večina je prav dobro odgovarjala. Ker so še nekatere vaje učencom potrebne, bode v 2 tednih za letos konec te šole. Novo šolsko leto se začne ob vseh Svetih.

— Že se bližajo h koncu dela za plinovo (gazno) svečavo našega mesta; sliši se, da 12. dan t. m. bojo poskusili prižgati nove svetilnice, 14. dan t. m. pa bo prvič celo mesto razsvetljeno s plinom. Bavarec gosp. Riedinger, ki je že v 37 mestih napravil plinovo svečavo (Ljubljana je 38. mesto), bo nek v spominek srečno dovršenega dela pogostil čez 100 mestjanov. Radovedni smo, kako se bo nova svečava obnašala.

— Še nekaj, kar smo te dni zvedili, naj povemo danes „Novicam“, da bojo imeli korespondenti „Triesterčni“, „Tagespoštni“ et Comp. gradiva, „slovenskim agitatorjem“ spet kaj novega podtikati. Znano je vsakemu — tako nam je verljiv mož pravil — da Št. Jakobška cerkev, ktera je ob nedeljah in praznikih pri zjutranji in popoldanski službi polna, je pri nedeljski nemški pridigi ob desetih zlo prazna in med malo množico je še dosti takih vmes, ki brez znanja nemškega jezika ostanejo v cerkvi zavolj poznejše sv. maše. To je naneslo od kompetenté strani nasvèt pri visokem konsistoriju, naj blagovoli to reč v prevdarek vzeti in nemško pridigo namestiti s slovensko, ker v cerkvi gré le za Božjo besedo, ne pa za jezik. Kakor slišimo, se sedaj ta zadeva preiskuje. Povedalo se nam je sicer za gotovo, da se „nekoliko“ takih Št. Jakobških farmanov za nemško pridigo poteguje, katerih leto in dan ni nikoli pri tej pridigi viditi (gotovo hodijo drugam), in da je nekdo celó rekel: kaj še tû nam hočete vaš „kmečki“ jezik vriniti! Stanovavci iz družih far ljubljanskih, ki niso tedaj „Parteigängerji“ o tej zadevi, le to želijo, naj bi se zavolj prejšnje navade ne kratila Božja služba obilni množici takih, ki bi jo radi v domači besedi poslušali, samo zavolj male pešice drugih, ki ne razumejo slovenski in grejo prav

*) Menda bota obá gospoda dopisnika prav imela; Vi pišete „iz Vipave“, to je, prav iz doline (vipavske), uni naš gosp. korespondent pa je pisal „od Vipave“, to je, iz nekega kraja, ki je blizu rečice Vipave, tedaj zunaj doline vipavske.

lahko v šenklaško cerkev k nemški pridigi. Ako pa se najde res sto in sto pobožnih vsako nedeljo v cerkvi in ne bo pridigar z nemško besedo preveč praznim klopém govoril, tedaj pa se bo gotovo vsakemu dalo kar mu gré in nemška pridiga bo ostala. „Novice“ pa naj omenijo to le zato, da bojo mogli ljublj. korespondenti spet novo laž skvasati zoper slovenske agitatorje, kakor je te dni spet tista „Iz Kranja“ bila v „Preši“, ko nek pod dopisnikom „kranjskim“ skrit Ljubljanečan ali Teržičan dobro znane kompanije žaluje, da je „slovenisches Gymnasium“ v Kranji in da se je „slovenskim agitatorjem“ spolnila zdaj saj ena njih želja. O ti predragi korespondent! to vendar ni lepo od tebe, da celó nič usmiljenja nimaš z nami in da nas še z ironijo traktiraš v nesreči naši! Kaj mar to ni strašna ironija, ako na čelo svojega dopisa celó z debelejšimi čerkami staviš: „Slovenisches Gymnasium?“ Po vseh kotih še išemo celi teden, da bi našli uganjko tvoje ljubeznjive zastavice; al nikjer ni duha ne sluha o „slovenski“ gimnaziji. Lej, kako smo si povsod s teboj navskriž-misli! Ti misliš, da kranjska gimnazija ne bo dobra, ker nima bukvarnice, botaniškega verta, muzeja itd. Vidi se ti, dragi korespondent, da nisi hodil h Pestalozzi-u v šolo; če ne bi vedil, da fantič v prvih 4 klasih naj pridno bere le svoje šolske bukve, še Bog, da te dobro zná; botanike za te šole je dosti na vsakem vertu, za muzej pa ne bojo učenci še prepozno prišli v Ljubljano. Sicer pa nikjer ni nič z nebes padlo; napraviti se je vse moglo, in se bode tudi v Kranji, gotovo hitreje kakor v nemškem Teržiču, kamor bi ti, mili korespondent, rad predstavil kranjsko gimnazijo, da bi ne bilo treba lepe nemščine se učiti hoditi v Korotan! Al, dragi korespondent, saj vemo, da vse te zabavljice zoper kranjsko gimnazijo si izvelkel na dan le za to, ker si ti je sanjalo, da bo „slovenisches Gymnasium“. Potolaži se; zagotavljam Te, da je tvoj strah čisto prazen — „deutsches Gymnasium“ bo! čeravno je verli župan napisal na šolsko poslopje napravil napol slovenski napol nemški. Naj te nikar ne straši, kar se zunaj na hiši godi; da ti bo znotraj po tvoji volji, bojo že skerbili drugi gospodje.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. (Iz državnega zbora.) Celi pretekli teden je terpelo posvetovanje o občinski (srenjski) postavi, in če bojo nekteri zborniki tako razgovorni kakor so bili dosihmal, bode terpelo še dolgo. Da se nekterim tako težko zdí deželam dati (to je deželnim zborom prepustiti, naj oni sklepajo) kar deželam gré, je res čudno. Pravda zastran tega, kaj naj vprihodnje spada v pravilstvo županij, je posebno bila vroča, in res so te reči, s čem naj imajo županije opraviti in kaj naj spada v njih oblast, veliko važne. 4., 5. in 6. razdelek so bili tedaj deloma v smislu odborovem, deloma pa popravljeni po nasvetu Braunerjevem, Helcelnovem in Herbstovem poterjeni in se tedaj po sklepu večine državnega zbora tako-le glasijo:

Razdelek IV. Opravilstvo županije (občine, srenje, soseske, komuna) je dvojno: eno je samostojno, drugo izročeno.

Razdelek V. Samostojno opravilstvo obsega sploh vse, kar naravnost zadeva korist ali prid občine in se dá med njenimi mejami izpeljati. Le-sem spada posebno: 1) svobodno gospodarstvo z soseskinim premoženjem in z vsemi zadevami, ki se tičejo občinske zveze, 2) skerb za varnost osebe (ljudi) in lastnine, 3) skerb za vzdržanje občinskih (srenjskih) cest, potov, prostorov, mostov, kakor tudi skerb za varni in lahki prehod po cestah in vodah in pa za poljsko varnost, 4) policijska pažnja nad živežem in čuvanje nad sejmi in tergovino, zlasti nad mero in vago, 5) policija za zdravje, 6) poljska pažnja nad posli in delavci in čuvanje nad tem, da se postava za posle spolnuje, 7) pažnja nad naravnostjo, to je, čednim zadržanjem, 8) zadeve ubozih

in skerb za dobrotljive naprave, 9) policija za stavbe (zidanja) in ogenj, čuvanje nad tem, da se stavbna postava spolnuje in pa privoljevanje v zidanje, 10) upljiv (moč) do ljudskih šol, kakor bojo to posebne postave odločile, pa tudi na srednje šole (gimnazije in realke), ktere občina vzdržuje, kakor tudi skerb za napravo, vzdržanje in zakladanje šol gledé na še obstoječe šolske pripomočnike (patrone), 11) poskušnja v pravdi poravnati koga s kom po možéh v soseski izvoljenih, 12) oprava prostovoljne prodaje premakljivih stvari. Iz važnih državnih ozirav se morejo nekatere opravilstva županijske policije v nekterih občinah posebni cesarski oblasti vsled postavne odločbe izročiti.

Razdelek VI. se glasí: Tiste opravila, ki spadajo v izročeno opravilstvo županij, to je, kolikor so one dolžne na pomoč biti cesarskim političnim gospodskam, pa odločujejo občine (državne) postave in med temi posebne deželne postave. —

Zastran tega, ali se morejo manjše soseske siliti, da se je več malih sosesk zloži v eno veliko, so vsi govorniki govorili zoper to silo, in poterjen je bil potem

razdelek VII. tako-le: Posameznim občinam je na voljo dano, da se gledé samostojnih (po razdelku V.) pa tudi gledé izročenih opravil (po razdelku VI.) zedinijo v skupno opravilstvo. Občine, ktere same za se ne morejo spolnovati dolžnosti izročenega opravilstva, naj se v ta cilj in konec vsled deželne postave združijo z drugimi v skupno opravljanje dotičnih opravil.

Osmi razdelek določuje, kdo se more za odbornike in za župana voliti. Poslanec Tinti je govoril za take, ki v občini največe davke plačujejo, poslanec Helcel (Poljak) pa se je potegnil za učene in zvedene možé, naj so svetnega ali duhovnega stanú, kateri, če tudi ne plačujejo davka, z svojo umno glavo morejo biti občini v korist; tedaj naj se prepusti to deželnim zborom v razsodek. Tudi minister Schmerling je podpiral Helcel-ov nasvèt in tako je bil z večino glasov sprejet

razdelek VIII. tako-le: Občino v njih zadevah zastopa občinski odbor in župan. Občina v odločenih časih voli svoje zastopnike. Deželna postava ustanovlja: ali in kako morejo občani (srenjčani) tudi brez izvoljenja, osebno ali po svojih namestnikih, udeleževati se občinskega zastopništva.

Med govori posamnih poslancov o razdelku 5. in 6. je bilo to, kar je gospod dr. Brauner (česki poslanec) govoril, najbolj mikavno, in sicer tako, da celo zbornico in tudi poslušavce na galerijah je večkrat smeh posilil; včasih so se celó gospodje ministri pomuzali. Gospod Brauner je v začetku svojega govora razložil starodavno zgodovino srenjskega življenja in županov pri Slovanih in Nemcih. Župovanje Nemcov in Frankov je izperva zapopadalo boj in brambo, županovanje Slovanov je izperva bilo miroljubno in še le pozneje se je preverglo v bojovavno podobo. Pri temu omenja kosaških občin donskih in dneprovskih v severju, in jugoslavenskih, iz katerih je do današnjega dne avstrijska vlada obderžala napravo vojaške granice, ktera je v starodavnih časih zoper turške divjake bila koristna in potrebna, današnji čas pa je nepotrebna in velika krivica tistemu narodu, ki je vklejano v verige prečudnega sužtva. Iz starih časov prestopi govornik v srednje in najnovejše in dokazuje, da v Avstrii sta cesarica Maria Terezija in cesar Jožef ustvarila birokracijo iz dobrih namenov; takrat, ko ljudstvo ni bilo omikano, je bilo potrebno, da so ga cesarski uradniki vodili na vseh potih, ker si samo ni vedilo nič pomagati; al poznejšim časom je bila birokracija ali gospodstvo v cesarskih pisarnicah le červ, ki je spodjedal samostojno srenjsko življenje; v mestih so bili magistrati postavljeni, kateri so tako mogli ravnati kakor je vlada hotla, čeravno jih je srenja plačevala; najbolje se je takrat godilo še takim mestom in krajem, ki niso imeli vredjenih magistratov, ampak le sindikate. Leta 1849 bi se bilo lahko zdravo občinsko življenje začelo, ker oklicana je bila dobra